

QUAN HỆ LIÊN BANG NGA – BÁN ĐẢO TRIỀU TIÊN SAU CHIẾN TRANH LẠNH

TRẦN HIỆP*

Sau Chiến tranh lạnh, Bán đảo Triều Tiên tiếp tục là một trong những “điểm nóng” trên thế giới. Sự chia cắt Triều Tiên lâu dài, phi lý tạo nên sự đối đầu gay gắt, tiềm ẩn nguy cơ xung đột. Nhất là gần đây, với vấn đề hạt nhân của CHDCND Triều Tiên, tình hình Bán đảo Triều Tiên càng nóng bỏng hơn bao giờ hết. Trong bối cảnh đó, là quốc gia láng giềng có quan hệ lịch sử lâu đời với Triều Tiên, gần một thập kỷ rưỡi vừa qua, Liên bang Nga đã đẩy mạnh quan hệ với hai miền Triều Tiên và tham gia giải quyết những xung đột trên bán đảo này. *Bài viết phân tích quan hệ giữa Nga với hai miền Triều Tiên và vai trò của Nga ở Bán đảo Triều Tiên từ sau Chiến tranh lạnh đến nay.*

I. QUAN HỆ GIỮA LIÊN BANG NGA VỚI HAI MIỀN TRIỀU TIÊN SAU CHIẾN TRANH LẠNH

1. Với Bán đảo Triều Tiên trong thập kỷ 90 thế kỷ XX, Mátxcova chuyển trọng điểm đối ngoại từ Bình Nhưỡng sang Xêun

Năm 1990, Liên Xô bình thường hóa quan hệ với Hàn Quốc và bắt đầu các quan hệ song phương. Cụ thể là, giữa năm 1990 đã diễn ra cuộc gặp cấp cao Liên Xô-Hàn Quốc, ngày 30 tháng 9 năm 1990 Liên Xô và Hàn Quốc thiết lập quan hệ ngoại giao¹.

Cuối 1991, Liên Xô tan rã, Liên bang Nga - “Quốc gia kế tục Liên Xô” ra đời. Trong giai đoạn 1991-1999, về tổng thể, chính quyền Tổng thống B. Enxin đã thực hiện chính sách đối ngoại thân Mỹ và phương Tây, tuyên bố đoạn tuyệt với chế độ Xô viết trước đây, xa rời những giá trị Nga và các đồng minh truyền thống trước đó.

Trong thập kỷ cuối cùng của thế kỷ XX, Liên bang Nga tiếp tục chính sách của Liên Xô đối với Hàn Quốc. Tháng 1-1992, Hiệp định về các nguyên tắc cơ bản quan hệ Nga-Hàn được ký kết. Năm 1995, Hiệp định hợp tác về kinh tế-thương mại và khoa học kỹ thuật giữa Nga và Hàn Quốc được ký. Tháng 9-1999, Tổng thống Hàn Quốc Kim Dae Chung thăm nước Nga, Hàn Quốc và Liên bang Nga ký Hiệp định hợp tác chống tội phạm giữa hai nước. Mátxcova và Xêun cùng khẳng định các hiệp định trên thúc đẩy quan hệ giữa Nga với Hàn Quốc. Hợp tác kỹ thuật quân sự giữa Nga và Hàn Quốc phát triển với tốc độ nhanh. Năm 1995, Hàn Quốc ký một hợp đồng mua vũ khí của Nga trị giá 200 triệu USD với các vũ khí hiện đại như: xe tăng T-80 U, máy bay SU-27 và SU-30².

Trong thập kỷ này, quan hệ giữa Mátxcova và Bình Nhưỡng bị sao nhãng, xuống thấp do thực hiện ưu tiên quan hệ

* Tiến sĩ khoa học, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, Phân viện Hà Nội.

¹ Chitarenco. M.L., *Nga và Đông Á: Những vấn đề quốc tế và quan hệ giữa các nền văn minh*. Mátxcova, Viện Viễn Đông, 1994, tr. 184-185.

² Petrôtcki V.E. *Chế độ an ninh ở Châu Á-Thái Bình Dương sau Chiến tranh lạnh*, Mátxcova, Viện Viễn Đông, 1998, tr. 191-192.

với Xêun ở Bán đảo Triều Tiên của chính quyền B. Enxin. Vai trò của Nga ở Triều Tiên đã không được tính đến vào năm 1996 khi Mỹ, Hàn Quốc đề nghị đàm phán 4 bên (Mỹ, Hàn Quốc, Trung Quốc và CHDCND Triều Tiên) để giải quyết vấn đề hạt nhân của CHDCND Triều Tiên³. Điểm sáng nhất trong quan hệ Nga- CHDCND Triều Tiên ở thời kỳ này là năm 1996 Mátxcova và Bình Nhưỡng ký Thỏa thuận trao đổi khoa học và văn hóa giữa hai nước⁴.

2. Quan hệ của Nga với hai miền Triều Tiên từ năm 2000 đến nay

Năm 2000 ở Nga có sự thay đổi lãnh đạo, V. Putin thay B. Enxin cầm quyền nước Nga. Trong vấn đề Triều Tiên, chính quyền Tổng thống V. Putin đã điều chỉnh chính sách, theo đó Liên bang Nga thực hiện chiến lược đa dạng hóa quan hệ, đẩy mạnh sự hợp tác của Nga với Bán đảo Triều Tiên, theo phương châm “phát triển mối quan hệ cân bằng với cả Hàn Quốc và CHDCND Triều Tiên”⁵.

* *Quan hệ Nga - Hàn Quốc thời kỳ V.Putin*

Nga tiếp tục tăng cường quan hệ toàn diện với Hàn Quốc.

Tháng 2-2001, V. Putin thăm chính thức Xêun. Lãnh đạo hai nước đã ra “Tuyên bố chung Nga-Hàn Quốc” và ký

nhiều hiệp định về phát triển hợp tác giữa hai bên. Liên bang Nga và Hàn Quốc đã quyết định thành lập Ủy ban Nga-Hàn Quốc về Viễn Đông và Xibêri, Ủy ban hợp tác hai bên trong lĩnh vực giao thông; phía Hàn Quốc tham gia các dự án khí đốt ở Icutxcơ và dầu, khí ở khu vực Nam Xakhalin.

Về ngoại thương, do khủng hoảng tài chính ở Hàn Quốc trong hai năm 1997-1998 và khủng hoảng ở Nga năm 1998, tổng giá trị ngoại thương giữa Liên bang Nga và Hàn Quốc đã giảm từ 4 tỷ USD (1997) xuống còn 2,1 tỷ USD (2001), năm 2002 tổng giá trị xuất nhập khẩu của Nga với Hàn Quốc đã tăng lên 3,2 tỷ USD. Trong cơ cấu hàng hóa hai bên: Nga xuất chủ yếu là nguyên liệu (chiếm đến 90%) và nhập hàng hóa từ Hàn Quốc. *Trong lĩnh vực đầu tư*, quan hệ hai nước còn quá ít, năm 2002 Hàn Quốc đầu tư vào Nga 270 triệu USD (FDI của Trung Quốc ở Nga là 13 tỷ), Nga đầu tư vào Hàn Quốc chỉ 10,5 triệu USD. Đến năm 2003 có hơn 50 dự án hợp tác giữa hai bên, chủ yếu trong các lĩnh vực: kỹ thuật la de, kỹ thuật sinh học và công nghệ vũ trụ. Liên bang Nga còn nợ Hàn Quốc 2 tỷ USD, tháng 6-2003 hai bên ký Hiệp định giải quyết nợ, theo đó, Hàn Quốc giảm nợ cho Nga 660 triệu USD, số còn lại khoảng hơn 1,5 tỷ USD Nga phải trả trong 23 năm và Nga sẽ trả bằng vũ khí và kỹ thuật quân sự⁶.

³ Chính sách đối ngoại của Liên bang Nga 1992-1999. Mátxcova, Đại học Ngoại giao quốc gia Mátxcova (MGIMO), 2000, tr. 263.

⁴ *Quan hệ quốc tế hiện đại*. Mátxcova, Đại học Ngoại giao quốc gia Mátxcova (MGIMO), 2001, tr. 373.

⁵ *Quan hệ Nga - Đông Bắc Á // Thông tấn xã Việt Nam*. Tài liệu tham khảo đặc biệt, Các vấn đề quốc tế, tháng 5-2005, tr. 24.

⁶ Đênhisốp V.I. “Nước Nga như một nhân tố quan trọng làm ổn định tình hình trên Bán đảo Triều Tiên” // Trung Quốc đối thoại với các nền văn minh, Mátxcova, Viện Viễn Đông, 2004, tr. 429.

Những năm đầu thế kỷ XXI, Hàn Quốc tiếp tục hiện đại hóa quân đội và mua vũ khí của Nga; Liên bang Nga và Hàn Quốc đã ký một hợp đồng quân sự, theo đó Hàn Quốc sẽ chi 1,7 tỷ USD để mua máy bay hiện đại SU-30 của Nga⁷.

Nga và Hàn Quốc thực hiện hợp tác về văn hóa. Các nghệ sĩ nổi tiếng của hai bên tích cực thăm và biểu diễn ở hai nước. Nhân dịp 10 năm thiết lập quan hệ ngoại giao, ngày 30 tháng 9-2000, tại Mátxcova và Xêun đã có nhiều hoạt động văn hóa, văn nghệ. Tháng 8-2003, nhân kỷ niệm 300 năm thành lập Xanh-Pétécbuva, tại thành phố đã diễn ra tuần lễ Hàn Quốc với sự tham gia của các đoàn đại biểu đến từ Hàn Quốc, các xêmina về Hàn Quốc và quan hệ hợp tác giữa Nga với Hàn.

Tóm lại, hợp tác Nga-Hàn Quốc trên nhiều lĩnh vực đã phát triển sau chiến tranh lạnh; Đối với Hàn Quốc, Nga mong muốn trở thành đối tác kinh tế, trông chờ về vốn và công nghệ để khai thác vùng Xibêri và Viễn Đông của Nga.

* *Quan hệ Nga-CHDCND Triều Tiên từ 2000 đến nay*

Nga xây dựng quan hệ láng giềng, hữu nghị và hợp tác với CHDCND Triều Tiên.

Tháng 2-2000, Bộ trưởng quốc phòng Nga I.S. Ivanốp thăm Bình Nhưỡng, Hiệp định hữu nghị, láng giềng thân thiện và hợp tác giữa Liên bang Nga và CHDCND Triều Tiên được ký kết. Tiếp đó, tháng 6-2000 Tổng thống Nga V.

Putin thăm CHDCND Triều Tiên, lãnh đạo hai nước ký tuyên bố đẩy mạnh hợp tác Nga-Triều và củng cố hòa bình, an ninh ở Đông Bắc Á và trên thế giới. Đáp lại chuyến thăm CHDCND Triều Tiên của V. Putin, nhà lãnh đạo Kim Jong IJ - Tổng Bí thư Đảng Lao động Triều Tiên, Chủ tịch Hội đồng quốc phòng Triều Tiên đã đến thăm nước Nga hai lần, lần một vào tháng 8-2001 và lần hai - tháng 8-2002 bằng tàu hỏa đến Mátxcova; V. Putin và Kim Jong IJ đã thảo luận nhiều vấn đề, trong đó có vấn đề tuyến đường sắt nối Nga - CHDCND Triều Tiên - Hàn Quốc; cụ thể: CHDCND Triều Tiên sẽ khôi phục, hiện đại hóa đường sắt dài 761 km với giá thành từ 2,7-3 tỷ USD, Nga thực hiện chuyên chở quốc tế hàng năm (cỡ 2 tỷ USD/năm) và Hàn Quốc không chở hàng theo tuyến đường cũ mà theo tuyến mới (Nga - CHDCND Triều Tiên - Hàn Quốc) trước đó thời gian từ 40-50 ngày sẽ giảm còn 8-14 ngày, giá rẻ đi từ 300-600 USD/1 côngtơơ; Hàn Quốc là bên góp vốn chủ yếu để hiện đại hóa tuyến đường sắt này; Quan hệ thương mại giữa Nga và CHDCND Triều Tiên còn khiêm tốn, năm 2002 tổng giá trị ngoại thương chỉ đạt 120 triệu USD. CHDCND Triều Tiên còn nợ Liên bang Nga khoảng 8 tỷ USD, song vấn đề này chưa được giải quyết⁸.

Ngoài ra, Nga giúp CHDCND Triều Tiên khôi phục những nhà máy, bến cảng mà Liên Xô đã viện trợ cho CHDCND Triều Tiên, đồng thời mở

⁷ Những vấn đề an ninh ở Châu Á. Mátxcova, Viện Phương Đông, 2001, tr. 140.

⁸ Đênhisốp V.I. "Nước Nga như một nhân tố quan trọng làm ổn định tình hình trên Bán đảo Triều Tiên" // Trung Quốc đối thoại với các nền văn minh, sdd, tr. 434.

với Xêun ở Bán đảo Triều Tiên của chính quyền B. Enxin. Vai trò của Nga ở Triều Tiên đã không được tính đến vào năm 1996 khi Mỹ, Hàn Quốc đề nghị đàm phán 4 bên (Mỹ, Hàn Quốc, Trung Quốc và CHDCND Triều Tiên) để giải quyết vấn đề hạt nhân của CHDCND Triều Tiên³. Điểm sáng nhất trong quan hệ Nga- CHDCND Triều Tiên ở thời kỳ này là năm 1996 Mátxcova và Bình Nhưỡng ký Thỏa thuận trao đổi khoa học và văn hóa giữa hai nước⁴.

2. Quan hệ của Nga với hai miền Triều Tiên từ năm 2000 đến nay

Năm 2000 ở Nga có sự thay đổi lãnh đạo, V. Putin thay B. Enxin cầm quyền nước Nga. Trong vấn đề Triều Tiên, chính quyền Tổng thống V. Putin đã điều chỉnh chính sách, theo đó Liên bang Nga thực hiện chiến lược đa dạng hóa quan hệ, đẩy mạnh sự hợp tác của Nga với Bán đảo Triều Tiên, theo phương châm “phát triển mối quan hệ cân bằng với cả Hàn Quốc và CHDCND Triều Tiên”⁵.

* *Quan hệ Nga - Hàn Quốc thời kỳ V.Putin*

Nga tiếp tục tăng cường quan hệ toàn diện với Hàn Quốc.

Tháng 2-2001, V. Putin thăm chính thức Xêun. Lãnh đạo hai nước đã ra “Tuyên bố chung Nga-Hàn Quốc” và ký

nhiều hiệp định về phát triển hợp tác giữa hai bên. Liên bang Nga và Hàn Quốc đã quyết định thành lập Ủy ban Nga-Hàn Quốc về Viễn Đông và Xibêri, Ủy ban hợp tác hai bên trong lĩnh vực giao thông; phía Hàn Quốc tham gia các dự án khí đốt ở Icútxcơ và dầu, khí ở khu vực Nam Xakhalin.

Về ngoại thương, do khủng hoảng tài chính ở Hàn Quốc trong hai năm 1997-1998 và khủng hoảng ở Nga năm 1998, tổng giá trị ngoại thương giữa Liên bang Nga và Hàn Quốc đã giảm từ 4 tỷ USD (1997) xuống còn 2,1 tỷ USD (2001), năm 2002 tổng giá trị xuất nhập khẩu của Nga với Hàn Quốc đã tăng lên 3,2 tỷ USD. Trong cơ cấu hàng hóa hai bên: Nga xuất chủ yếu là nguyên liệu (chiếm đến 90%) và nhập hàng hóa từ Hàn Quốc. Trong lĩnh vực đầu tư, quan hệ hai nước còn quá ít, năm 2002 Hàn Quốc đầu tư vào Nga 270 triệu USD (FDI của Trung Quốc ở Nga là 13 tỷ), Nga đầu tư vào Hàn Quốc chỉ 10,5 triệu USD. Đến năm 2003 có hơn 50 dự án hợp tác giữa hai bên, chủ yếu trong các lĩnh vực: kỹ thuật la de, kỹ thuật sinh học và công nghệ vũ trụ. Liên bang Nga còn nợ Hàn Quốc 2 tỷ USD, tháng 6-2003 hai bên ký Hiệp định giải quyết nợ, theo đó, Hàn Quốc giảm nợ cho Nga 660 triệu USD, số còn lại khoảng hơn 1,5 tỷ USD Nga phải trả trong 23 năm và Nga sẽ trả bằng vũ khí và kỹ thuật quân sự⁶.

³ Chính sách đối ngoại của Liên bang Nga 1992-1999. Mátxcova, Đại học Ngoại giao quốc gia Mátxcova (MGIMO), 2000, tr. 263.

⁴ Quan hệ quốc tế hiện đại. Mátxcova, Đại học Ngoại giao quốc gia Mátxcova (MGIMO), 2001, tr. 373.

⁵ Quan hệ Nga - Đông Bắc Á // Thông tấn xã Việt Nam, Tài liệu tham khảo đặc biệt, Các vấn đề quốc tế, tháng 5-2005, tr. 24.

⁶ Đênhisốp V.I. “Nước Nga như một nhân tố quan trọng làm ổn định tình hình trên Bán đảo Triều Tiên” // Trung Quốc đối thoại với các nền văn minh, Mátxcova, Viện Viễn Đông, 2004, tr. 429.

Những năm đầu thế kỷ XXI, Hàn Quốc tiếp tục hiện đại hóa quân đội và mua vũ khí của Nga; Liên bang Nga và Hàn Quốc đã ký một hợp đồng quân sự, theo đó Hàn Quốc sẽ chi 1,7 tỷ USD để mua máy bay hiện đại SU-30 của Nga⁷.

Nga và Hàn Quốc thực hiện hợp tác về văn hóa. Các nghệ sĩ nổi tiếng của hai bên tích cực thăm và biểu diễn ở hai nước. Nhân dịp 10 năm thiết lập quan hệ ngoại giao, ngày 30 tháng 9-2000, tại Mátxcova và Xêun đã có nhiều hoạt động văn hóa, văn nghệ. Tháng 8-2003, nhân kỷ niệm 300 năm thành lập Xanh-Pêtécboa, tại thành phố đã diễn ra tuần lễ Hàn Quốc với sự tham gia của các đoàn đại biểu đến từ Hàn Quốc, các xêmina về Hàn Quốc và quan hệ hợp tác giữa Nga với Hàn.

Tóm lại, hợp tác Nga-Hàn Quốc trên nhiều lĩnh vực đã phát triển sau chiến tranh lạnh; Đối với Hàn Quốc, Nga mong muốn trở thành đối tác kinh tế, trông chờ về vốn và công nghệ để khai thác vùng Xibêri và Viễn Đông của Nga.

* *Quan hệ Nga-CHDCND Triều Tiên từ 2000 đến nay*

Nga xây dựng quan hệ láng giềng, hữu nghị và hợp tác với CHDCND Triều Tiên.

Tháng 2-2000, Bộ trưởng quốc phòng Nga I.S. Ivanốp thăm Bình Nhưỡng, Hiệp định hữu nghị, láng giềng thân thiện và hợp tác giữa Liên bang Nga và CHDCND Triều Tiên được ký kết. Tiếp đó, tháng 6-2000 Tổng thống Nga V.

Putin thăm CHDCND Triều Tiên, lãnh đạo hai nước ký tuyên bố đẩy mạnh hợp tác Nga-Triều và củng cố hòa bình, an ninh ở Đông Bắc Á và trên thế giới. Đáp lại chuyến thăm CHDCND Triều Tiên của V. Putin, nhà lãnh đạo Kim Jong IJ – Tổng Bí thư Đảng Lao động Triều Tiên, Chủ tịch Hội đồng quốc phòng Triều Tiên đã đến thăm nước Nga hai lần, lần một vào tháng 8-2001 và lần hai - tháng 8-2002 bằng tàu hỏa đến Mátxcova; V. Putin và Kim Jong IJ đã thảo luận nhiều vấn đề, trong đó có vấn đề tuyến đường sắt nối Nga - CHDCND Triều Tiên - Hàn Quốc; cụ thể: CHDCND Triều Tiên sẽ khôi phục, hiện đại hóa đường sắt dài 761 km với giá thành từ 2,7-3 tỷ USD, Nga thực hiện chuyên chở quốc tế hàng năm (cỡ 2 tỷ USD/năm) và Hàn Quốc không chở hàng theo tuyến đường cũ mà theo tuyến mới (Nga - CHDCND Triều Tiên - Hàn Quốc) trước đó thời gian từ 40-50 ngày sẽ giảm còn 8-14 ngày, giá rẻ đi từ 300-600 USD/1 côngtơơ; Hàn Quốc là bên góp vốn chủ yếu để hiện đại hóa tuyến đường sắt này; Quan hệ thương mại giữa Nga và CHDCND Triều Tiên còn khiêm tốn, năm 2002 tổng giá trị ngoại thương chỉ đạt 120 triệu USD. CHDCND Triều Tiên còn nợ Liên bang Nga khoảng 8 tỷ USD, song vấn đề này chưa được giải quyết⁸.

Ngoài ra, Nga giúp CHDCND Triều Tiên khôi phục những nhà máy, bến cảng mà Liên Xô đã viện trợ cho CHDCND Triều Tiên, đồng thời mở

⁷ Những vấn đề an ninh ở Châu Á. Mátxcova, Viện Phương Đông, 2001, tr. 140.

⁸ Đênhisốp V.I. “Nước Nga như một nhân tố quan trọng làm ổn định tình hình trên Bán đảo Triều Tiên” // Trung Quốc đối thoại với các nền văn minh, sdd, tr. 434.

một loạt doanh nghiệp liên doanh ở CHDCND Triều Tiên và thu hút một số lớn lực lượng lao động CHDCND Triều Tiên đến làm việc ở vùng Viễn Đông của Liên bang Nga⁹.

Như vậy, đối với CHDCND Triều Tiên, đồng minh cũ của Liên Xô, Nga khôi phục và xây dựng quan hệ láng giềng hữu nghị và hợp tác.

* Nga và vấn đề hạt nhân của CHDCND Triều Tiên

Thời kỳ chiến tranh lạnh, Liên Xô đã giúp Bình Nhưỡng đào tạo các chuyên gia trong lĩnh vực công nghiệp nguyên tử, năm 1965 với sự giúp đỡ của Mátxcova một lò phản ứng uran nhỏ với công suất 2 megawatt được xây dựng ở CHDCND Triều Tiên. Theo yêu cầu của Liên Xô, tháng 12/1985 CHDCND Triều Tiên ký tham gia Hiệp ước không phổ biến vũ khí hạt nhân và nhờ sự giúp đỡ của Liên Xô, Bình Nhưỡng đã có những bước tiến bộ trong phát triển năng lượng hạt nhân¹⁰.

Từ Thế vận hội Xêun năm 1988, các quan sát viên của Cơ quan Năng lượng Nguyên tử quốc tế cho rằng CHDCND Triều Tiên đang phát triển vũ khí hạt nhân; Tháng 3-1993 CHDCND Triều Tiên tuyên bố rút khỏi Hiệp ước không phổ biến vũ khí hạt nhân.

Sau nhiều lần đàm phán, tháng 10-1994 tại Gionevơ, Mỹ và CHDCND Triều Tiên ký Hiệp định khung, theo đó CHDCND Triều Tiên ngừng sản xuất nguyên liệu hạt nhân, đổi lại Mỹ cam

kết cung cấp 2 lò phản ứng nước nhẹ để chế tạo năng lượng hạt nhân và 0,5 triệu tấn dầu/năm cho CHDCND Triều Tiên. Tuy nhiên, Oaisinhton không thực hiện Hiệp định trên và Bình Nhưỡng tiếp tục chương trình phát triển vũ khí hạt nhân của mình.

Năm 2001, G. W. Bush lên làm Tổng thống Mỹ và gọi CHDCND Triều Tiên là nước trong liên minh ma quỷ, quan hệ Mỹ – CHDCND Triều Tiên trở nên đối đầu. Sau sự kiện 11-9-2001, Mỹ xếp các nước nguy hiểm đối với Hoa Kỳ là Ápganistan, Irắc, Iran, Xyri, CHDCND Triều Tiên. Khoảng giữa tháng 10-2002, Đại sứ CHDCND Triều Tiên ở Mátxcova cho rằng Bình Nhưỡng có quyền sử dụng vũ khí hạt nhân và vũ khí hủy diệt nếu Mỹ xâm phạm chủ quyền của CHDCND Triều Tiên; Trước đó, vào tháng 7-2002 cựu Tổng thống Hàn Quốc Kim Te Chung cho rằng nếu nổ ra chiến tranh với Bình Nhưỡng thì trong giai đoạn đầu có thể có đến nửa triệu người Hàn Quốc và 5 vạn lính Mỹ chết, CHDCND Triều Tiên có từ 700-1900 tên lửa tầm gần có thể tàn phá Xêun và các trung tâm khác của Hàn Quốc¹¹.

Đối với Liên bang Nga, theo nhận định của các học giả Nga: bất cứ xung đột quân sự nào ở Bán đảo Triều Tiên cũng tạo ra nguy cơ về an ninh, ảnh hưởng tới đời sống của dân Nga ở các tỉnh Xakhalin, Camchátca, Khabarốp, Amup, đến tuyến đường sắt thống nhất chạy qua CHDCND Triều Tiên và Hàn Quốc, đi qua vùng Iacútxcơ của Nga,

⁹ *Quan hệ Nga - Đông Bắc Á*, Thông tấn xã Việt Nam, sdd, tr. 25.

¹⁰ *Lịch sử Triều Tiên*. Mátxcova, Nxb. Bách khoa Chính trị, 2003, tr. 390-391.

¹¹ Simônhiia N.A. “*Tình trạng khủng hoảng ở bán đảo Triều Tiên – quan điểm nhìn từ phía Nga*”, Trung Quốc đối thoại với các nền văn minh, sdd, tr. 341-342.

cũng như hợp tác kinh tế giữa Nga với hai miền Triều Tiên¹².

Tháng 7-2003, G. W. Bush thông báo đã đạt được sự nhất trí của lãnh đạo Trung Quốc Hồ Cẩm Đào về đàm phán giữa 6 nước (Mỹ, Trung Quốc, Nga, Nhật Bản, Hàn Quốc và CHDCND Triều Tiên) giải quyết vấn đề hạt nhân của CHDCND Triều Tiên. Cuộc đàm phán 6 bên về vấn đề hạt nhân của CHDCND Triều Tiên đã diễn qua 4 vòng đàm phán ở Bắc Kinh: vòng 1 (từ 27-29 tháng 8-2003), vòng 2 (từ 25 đến 28 tháng 2-2004), vòng 3 (tháng 6-2004) và gần đây là vòng 4 (tháng 7,9 năm 2005).

Quan điểm của Nga trong vòng 4 đàm phán là: “Để giải quyết vấn đề hạt nhân của Bình Nhưỡng, Mátxcova đề xuất phương án “cả gói”, một mặt bảo đảm bán đảo Triều Tiên không có vũ khí hạt nhân, mặt khác bảo đảm an ninh cần thiết cho mọi quốc gia trong khu vực, trong đó có CHDCND Triều Tiên”¹³.

Đối với vấn đề hạt nhân của CHDCND Triều Tiên, ngày 14 tháng 3-2003 người phát ngôn Bộ Ngoại giao Nga tuyên bố: “Chính sách của Hoa Kỳ nhằm tiêu diệt CHDCND Triều Tiên, điều đó buộc CHDCND Triều Tiên phải

tăng cường khả năng phòng thủ và phát triển vũ khí hạt nhân để tự vệ”¹⁴.

Do lập trường của Mỹ và CHDCND Triều Tiên, quan điểm của các bên đàm phán còn cách nhau xa nên qua 4 vòng đàm phán vẫn chưa đi đến kết quả cuối cùng, các bên đã thống nhất sẽ tiếp tục đàm phán trong thời gian tới.

Liên bang Nga tham gia đàm phán sáu bên về vấn đề vũ khí hạt nhân của CHDCND Triều Tiên nhằm khẳng định vai trò nước lớn và bảo đảm an ninh và lợi ích của Nga ở Triều Tiên và khu vực Đông Bắc Á.

II. VAI TRÒ CỦA NGA Ở BÁN ĐẢO TRIỀU TIÊN HIỆN NAY

1. Quan điểm của Liên bang Nga về giải quyết vấn đề Triều Tiên hiện nay

Trước hết, giải quyết tất cả các vấn đề liên quan đến Triều Tiên bằng con đường ngoại giao; *Thứ hai*, đảm bảo quyền tự quyết, không có sự can thiệp bên ngoài vào các bên Triều Tiên; *Thứ ba*, thực hiện Tuyên bố giữa CHDCND Triều Tiên và Hàn Quốc về không tấn công và hợp tác với nhau ngày 4 tháng 7 năm 1972; *Thứ tư*, thực hiện quy chế không có vũ khí hạt nhân trên Bán đảo Triều Tiên; *Thứ năm*, tiến hành hợp tác kinh tế cùng có lợi trên Bán đảo Triều Tiên và thực hiện các văn kiện ký giữa Bình Nhưỡng và Xêun (Tuyên bố giữa lãnh đạo hai miền ngày 15-6-2000...); *Thứ sáu*, thành lập nước Triều Tiên thống nhất, xây dựng quan hệ hữu nghị

¹² Tcachencô V.P. “*Bán đảo Triều Tiên trong hệ thống an ninh khu vực*”, Trung Quốc đối thoại với các nền văn minh, sđd, tr. 451.

¹³ Thông Tấn xã Việt Nam. Tài liệu tham khảo đặc biệt, ngày 2 tháng 8-2005, bài “*Đàm phán sáu bên vòng bốn về vấn đề hạt nhân của Bắc Triều Tiên*”, tr. 6-7.

¹⁴ Đênhisốp V.I. “*Nước Nga như một nhân tố quan trọng làm ổn định tình hình trên bán đảo Triều Tiên*”, Trung Quốc đối thoại với các nền văn minh, sđd, tr. 435.

giữa Triều Tiên với Nga và các nước láng giềng của Triều Tiên.

2. Vai trò của Nga ở Bán đảo Triều Tiên trong giai đoạn hiện nay

Một là, Nga là một nhân tố quan trọng góp phần vào sự ổn định, hoà bình, an ninh ở Triều Tiên và Đông Bắc Á, bảo đảm cân bằng giữa các nước lớn trong quan hệ quốc tế ở khu vực này.

Trước tiên, Nga quan tâm giữ gìn sự ổn định và an ninh ở khu vực Viễn Đông nơi nước Nga có biên giới trên bộ và biên giới trên biển với Trung Quốc, Triều Tiên và Nhật Bản. Diễn biến tình hình trên Bán đảo Triều Tiên có ảnh hưởng đến an ninh của Nga ở vùng Viễn Đông, do đó chính sách của Nga là góp phần duy trì sự ổn định, hoà bình, an ninh ở Triều Tiên.

Hiện nay, trong tương quan lực lượng giữa các nước lớn ở Đông Bắc Á, khi Mỹ muốn giữ vai trò lãnh đạo và một mình quyết định các vấn đề của khu vực thì Nga cho rằng không một cường quốc nào có thể giữ ảnh hưởng một mình ở Triều Tiên và Đông Bắc Á, cần bảo đảm sự cân bằng giữa các nước lớn. Luận điểm này nhận được sự ủng hộ của Trung Quốc và đồng tình của Nhật Bản.

Tại Đông Bắc Á, hiện có 4 cường quốc đang tham gia chi phối diễn biến tình hình ở đây, trong đó có 3 cường quốc hàng đầu có vũ khí hạt nhân là Mỹ, Nga và Trung Quốc; cường quốc thứ tư là Nhật Bản – nước có nền kinh tế lớn thứ hai trên thế giới. Liên bang Nga có quan điểm về hình thành trật tự thế giới mới đa cực, trong đó Nga là một cực; giải quyết vấn đề Triều Tiên nói riêng và các vấn đề quốc tế nói chung

cần trên cơ sở đa phương, đa cực trong đó Liên Hợp quốc giữ vai trò rất quan trọng với 5 Uỷ viên Thường trực Hội đồng Bảo an Liên Hợp quốc có quyền phủ quyết, mà Liên bang Nga là một trong 5 thành viên.

Hai là, Nga có ảnh hưởng đối với CHDCND Triều Tiên và Hàn Quốc, tuy nhiên ảnh hưởng này là nhỏ hơn so với ảnh hưởng của các nước lớn khác (Mỹ, Trung Quốc) trên Bán đảo Triều Tiên.

Liên bang Nga phát triển quan hệ với cả hai miền Triều Tiên, có những lợi ích trên bán đảo này và đã gây được những ảnh hưởng nhất định đối với Hàn Quốc, CHDCND Triều Tiên, song những ảnh hưởng đó của Nga không nhiều và chủ yếu là ảnh hưởng chính trị. Sự liên hệ về kinh tế giữa Nga với CHDCND Triều Tiên và Hàn Quốc không lớn, Nga có thể phát triển hợp tác với hai miền Triều Tiên trong các lĩnh vực giao thông, năng lượng, sử dụng nguồn nguyên liệu tự nhiên và buôn bán vũ khí.

Ba là, Nga giữ vai trò quan trọng song hạn chế khi tham gia giải quyết các vấn đề của Bán đảo Triều Tiên hiện nay, điều này thể hiện:

- Nga, do thực lực có hạn, nên không thể bảo đảm an ninh cho CHDCND Triều Tiên như Liên Xô đã làm trước đây với CHDCND Triều Tiên.

- Về kinh tế, Nga chỉ là đối tác kinh tế nhỏ của hai miền Triều Tiên.

- Về vấn đề thống nhất Triều Tiên, Nga quan tâm đến việc thành lập nhà nước thống nhất trên bán đảo. Nga chỉ được lợi khi nước Triều Tiên thống nhất thực hiện chính sách hữu nghị, hợp tác với Nga, không tham gia vào bất cứ liên

minh quân sự nào, không có quân đội nước ngoài đóng ở Triều Tiên và trên bán đảo Triều Tiên không có vũ khí hạt nhân. Nếu Triều Tiên thống nhất còn nằm trong liên minh quân sự với Mỹ, đối với Liên bang Nga đây là sự phát triển NATO ở phương Đông, là nguy cơ đe dọa an ninh Nga ở khu vực Viễn Đông. Song trên thực tế, Nga chỉ giữ vai trò thứ yếu đối với quá trình hình thành nước Triều Tiên thống nhất.

- Về vấn đề hạt nhân của CHDCND Triều Tiên, Nga chỉ có thể đưa ra đề nghị Bình Nhưỡng từ bỏ vũ khí hạt nhân và đề nghị cần có sự bảo đảm an ninh cho CHDCND Triều Tiên. Sau cuộc chiến tranh Irắc năm 2003, Mátxcova thể hiện rõ là không thể là nhân tố đảm bảo an ninh cho Bình Nhưỡng.

- Trong quan hệ quốc tế hiện nay ở Bán đảo Triều Tiên, quan hệ Nga-Triều Tiên là thứ yếu so với quan hệ Mỹ-Triều Tiên và quan hệ Trung Quốc-Triều Tiên.

- Khi xây dựng và thực thi chính sách đối với bán đảo Triều Tiên, Nga luôn cần phải tính đến chính sách Triều Tiên của Mỹ, Trung Quốc và Nhật Bản.

Tóm lại, vào thập kỷ 90 thế kỷ XX trong khi quan hệ hợp tác Nga – Hàn Quốc được đẩy mạnh trên nhiều lĩnh vực thì quan hệ Nga – CHDCND Triều Tiên bị xao nhãng và xuống thấp. Từ năm 2000 đến nay, Tổng thống V. Putin đã điều chỉnh chính sách, thực hiện đa dạng hóa, đa phương hóa, thực thi hợp tác cân bằng với cả CHDCND Triều Tiên và Hàn Quốc. Nga dần trở thành một nhân tố đảm bảo hòa bình, hợp tác và phát triển ở Triều Tiên, vai trò của Liên bang Nga ở Bán đảo Triều Tiên

được các quốc gia trong khu vực và các nước lớn công nhận. Tuy nhiên, vai trò của Nga ở Bán đảo Triều Tiên là hạn chế. Song với tư cách là nước lớn, trong tương lai Nga sẽ đóng vai trò quan trọng nhiều hơn đối với tiến trình giải quyết vấn đề Triều Tiên vì hòa bình, hữu nghị, hợp tác và phát triển ở Đông Bắc Á.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Chính sách đối ngoại của Liên bang Nga 1992-1999*. Mátxcova, Đại học Ngoại giao quốc gia Mátxcova (MGIMO), 2000, 327 tr.
2. Chitarencô. M.L. *Nga và Đông Á Những vấn đề quốc tế và quan hệ giữa các nền văn minh*. Mátxcova, Viện Viễn Đông, 1994, 319 tr.
3. *Những vấn đề an ninh ở Châu Á*. Mátxcova, Viện Phương Đông, 2001, 192 tr.
4. *Lịch sử Triều Tiên*. Mátxcova, Nxb. Bách khoa Chính trị Nga, 2003, 430 tr.
5. Petrôttxki V.E. *Chế độ an ninh ở châu Á - Thái Bình Dương sau chiến tranh lạnh*. Mátxcova, Viện Viễn Đông, 1998, 261 tr.
6. *Quan hệ Nga - Đông Bắc Á*, Thông tấn xã Việt Nam, Tài liệu tham khảo đặc biệt, Các vấn đề quốc tế, tháng 5-2005, tr. 20-28.
7. *Quan hệ quốc tế hiện đại*. Mátxcova, Đại học Ngoại giao quốc gia Mátxcova (MGIMO), 2001, 583 tr.
8. *Trung Quốc đối thoại với các nền văn minh*. Mátxcova, Viện Viễn Đông, 2004, 837 tr.